

5. European Union Agency for Law Enforcement Training (CEPOL). “Modern Approaches to Law Enforcement Training in Crisis Situations” (2023).
6. ГУНП в Запорізькій області: «Оперативна обстановка та ключові виклики для поліції в регіоні». 2024.

**Дар'я КІБЛИК,**  
*доцент в кафедрі адміністративно-правових  
 дисциплін факультету № 2 Донецького державного університету  
 внутрішніх справ, доктор філософії*

## **СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДЛЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ В КРАЇНАХ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ ТА УКРАЇНИ**

У сучасному безпековому середовищі, що характеризується постійною динамікою загроз, гібридними викликами та повномасштабною війною в Україні, особливого значення набуває питання якісної підготовки фахівців для сектору безпеки і оборони. Формування ефективної, стійкої та адаптивної системи підготовки кадрів є ключовим елементом зміцнення обороноздатності держави, забезпечення громадської безпеки та реалізації стратегічного курсу на інтеграцію в євроатлантичний простір. Країни Західної Європи накопичили значний досвід у побудові багаторівневої, інституційно стійкої моделі освіти для силових структур, що поєднує академічну підготовку з практичною орієнтацією, цивільний контроль із професіоналізмом, а також відкритість до міжнародної кооперації. Для України, яка водночас веде боротьбу за свою державність і проводить реформу сектору безпеки, надзвичайно важливо враховувати ці практики та адаптувати їх до національних умов.

Метою цієї роботи є порівняльний аналіз системи підготовки кадрів у сфері безпеки і оборони в країнах Західної Європи та в Україні. Зокрема, особливу увагу приділено системі підготовки фахівців у закладах зі специфічними умовами навчання, таких як заклади Міністерства внутрішніх справ України та аналогічні структури в країнах Західної Європи.

Західноєвропейські моделі вирізняються високою адаптивністю до сучасних викликів, і приклад Німеччини є показовим у цьому контексті. Як зазначає Д. Швець, «кожна країна має власні унікальні системи підготовки фахівців у сфері правоохоронної діяльності, які були створені під впливом різних чинників, однак усі вони мають характерні особливості» [1, с. 201], що відкриває можливості для зіставлення німецького досвіду з українським.

Особливістю підготовки поліцейських у Німеччині загалом є те, що професійне навчання в закладах поліції не передбачає здобуття вищої юридичної освіти, що суттєво відрізняє цю систему від підготовки кадрів у вищих навчальних закладах Міністерства внутрішніх справ України, а також від моделей, прийнятих у багатьох інших країнах[2]. Ця відмінність частково пояснює високий рівень конкуренції між поліцейськими навчальними закладами вищої освіти та установами, які готують економістів і юристів, адже молодь часто обирає останні через ширші кар'єрні перспективи.

Водночас на початковому відборі кандидатів до вступу в німецькі поліцейські заклади основною вимогою є наявність водійського посвідчення, тоді як у закладах МВС України така умова не є обов'язковою. Ці особливості відображають практичний підхід до підготовки кадрів у Німеччині, який, зокрема в Баварії, базується на чіткій трирівневій структурі, спрямованій на поєднання теоретичних знань із практичними навичками.

Ярмакі Х. П., Ярмакі В. Х. вказують «до першого рівня належить першочергова підготовка у школах поліції, яка включає вивчення загального, спеціалізованого та підсумкового курсів, а також складення екзамену на право заміщення посад молодшого начальницького складу. Строк навчання – 2,5 роки»[3, с. 250]. Другий етап – полягає в підготовці середнього начальницького складу який здійснюється у вищих школах поліції (інститутах) протягом трьох років і завершується видачею диплома про вищу спеціальну поліцейську освіту. Мета такого навчання полягає у закріпленні отриманих теоретичних знань на практиці[3, с. 250].

Третій рівень підготовки охоплює навчання старшого начальницького складу, яке проводиться у Вищій поліцейській академії та завершується отриманням сертифіката про вищу спеціальну поліцейську освіту магістерського рівня. Тривалість програми становить два роки[3, с. 250].

Наприклад у Бельгії, вимоги до кандидатів на службу в поліції Бельгії загалом відповідають стандартам, прийнятим у більшості європейських країн.

Як зазначає Боровик М.О. «провідним навчальним закладом підготовки майбутніх працівників поліції є Королівська школа жандармерії Бельгії. Курс підготовки слухачів становить два роки. Навчальна програма передбачає низку предметів, що безпосередньо стосуються майбутньої сфери діяльності: право, судова медицина, професійна етика, профілактика злочинності серед неповнолітніх, дорожнє законодавство тощо. Освітній процес поділено на 9 модулів загальним обсягом від 470 до 490 годин. На заняття із фізичної підготовки відведено 15 % навчального часу. Для закріплення одержаних теоретичних знань та участі в спеціальних операціях слухачі впродовж навчання три рази проходять стажування в практичних підрозділах»[4, с. 72].

В Україні система підготовка кадрів для Національної поліції здійснюється в межах академічної моделі, що передбачає здобуття повної вищої освіти з юридичним профілем. Основний акцент робиться на вивченні теоретичних дисциплін, хоча останніми роками спостерігається поступове розширення практичної складової навчального процесу. Водночас підготовка в закладах МВС України залишається менш гнучкою порівняно з європейськими підходами, зокрема через відсутність модульної структури навчання та обмеженість міжвідомчої співпраці[5]. Незважаючи на це, окремі заклади активно впроваджують сучасні тренінгові методики, беруть участь у міжнародних проєктах та демонструють готовність до адаптації європейських стандартів у підготовці майбутніх фахівців сектору безпеки.

**Висновок.** Аналіз систем підготовки фахівців для безпеки й оборони в Західній Європі та Україні показує, що вони дуже різні. У Європі, наприклад у Баварії чи Бельгії, навчання гнучке, практичне й добре пристосоване до сучасних

потреб — там є чіткі рівні чи модулі й багато практики. В Україні ж підготовка в закладах МВС більше зосереджена на теорії. Але останнім часом в Україні почали додавати більше практики й співпрацювати з іншими країнами, що дає надію на зміни. Якщо взяти найкраще з європейського досвіду й поєднати з нашими реаліями, підготовка поліцейських і захисників в Україні може стати набагато ефективнішою, особливо зараз, коли триває війна й ми прагнемо бути ближче до Європи.

### Список використаних джерел

1. The New Police Training System: Psychological Aspects / D. Shvets, O. Yevdokimova, I. Okhrimenko, Ya. Ponomarenko, Yu. Aleksandrov, S. Okhrimenko, K. Pronenko. Postmodern Openings. 2020. Vol. 11. Iss. 1. Supl. 1. P. 200–217. URL: <https://lumenpublishing.com/journals/index.php/po/article/view/2617>
2. Харчук Н. Процедура підготовки поліцейських кадрів в ФРН. Освіта, мова та культура в процесі глобальних трансформацій : збірник тез круглого столу для науково-педагогічних та педагогічних працівників, м. Київ, 1 квітня 2016 р. Київ : КІКВС, 2016. С. 49–53.
3. Ярмачі Х. П. Професійна підготовка персоналу поліції в Баварії / Х. П. Ярмачі, В. Х. Ярмачі. Південноукраїнський правничий часопис. 2022. № 3. С. 248–255. <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2022/3/40.pdf>
4. Колісніченко В. В., Боровик М. О. Досвід професійної підготовки майбутніх працівників поліції країн Західної Європи. Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. наук. пр. [конф. (м. Харків, 29 трав. 2020 р.)] / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. тактич. та спец.-фіз. підгот. ф-ту № 2. Харків : ХНУВС, 2020. С. 70–72.
5. Барабаш, О., Забзалюк, Д. (2020). Система підготовки майбутніх співробітників органів внутрішніх справ України: впровадження компетентнісного підходу. Часопис Київського університету права. 2020. № 1(3). С. 40–45. <https://doi.org/10.36695/2219-5521.3.2020.05>

**Микола КЛЕМПАРСЬКИЙ,**  
*професор кафедри цивільного, трудового права та права  
 соціального забезпечення факультету № 4  
 Донецького державного університету внутрішніх справ,  
 доктор юридичних наук, професор*

### ЩОДО ОБМЕЖЕННЯ СВОБОДИ ПРАЦІ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ